

Универзитет у Приштини
Косовска Митровица
Правни факултет

Институт за криминолошка и
социолошка истраживања
Београд

Институт за упоредно
право
Београд

Међународни научни скуп

**САВРЕМЕНИ ИЗАЗОВИ У ОСТВАРИВАЊУ И ЗАШТИТИ
ЉУДСКИХ ПРАВА**

Тематски зборник радова

Међународни научни скуп „Савремени изазови у остваривању и заштити
људских права“ одржан је 23. и 24. маја 2025. године у Косовској Митровици
на Правном факултету Универзитета у Приштини.

Косовска Митровица, 2025.

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

**ИНСТИТУТ ЗА КРИМИНОЛОШКА И СОЦИОЛОШКА
ИСТРАЖИВАЊА**
Београд

ИНСТИТУТ ЗА УПОРЕДНО ПРАВО
Београд

Међународни научни скуп
**„САВРЕМЕНИ ИЗАЗОВИ У ОСТВАРИВАЊУ И ЗАШТИТИ
ЉУДСКИХ ПРАВА“**

Издавачи

Универзитет у Приштини, Правни факултет
Лоле Рибара 29, 38220, Косовска Митровица, www.pra.pr.ac.rs

Институт за криминолошка и социолошка истраживања
Грачаничка 18, 11000, Београд, www.iksi.ac.rs

Институт за упоредно право
Теразије 41, 11103, Београд, www.iup.rs

За издавача

Проф. др Слободанка Перић, декан
Др Ивана Стевановић, директор
Проф. др Јелена Ћеранић Перишић, директор

Главни и одговорни уредник свих издања
Доц. др Душко Челић

Главни и одговорни уредник Међународног научног скупа
Проф. др Бојан Бојанић, Ванредни професор,
Универзитет у Приштини - Косовска Митровица, Правни факултет

Секретари Уређивачког одбора

Проф. др Мирјана Ђукић
Милица Мицовић, асистент
Анђела Нићифоровић, асистент
Бранко Шапоњић, асистент

Издавачки савет

Prof. Gabor Hamza, Ph.D.

Eötvös Loránd University, Full Member of the Hungarian Academy of Sciences,
Hungary

Prof. Barbara Novak, Ph.D.

Full professor, University of Ljubljana, Faculty of Law, Slovenia

Проф. др Горан Марковић

Редовни професор, Универзитет у Источном Сарајеву, Правни факултет, Пале,
Република Српска, Босна и Херцеговина

Prof. Valerio Massimo Minale, Ph.D.

Full professor, Università degli Studi di Napoli Federico II, Napoli, Italy

Prof. Victoria Serzhanova, Ph.D.

Habilitated Doctor of Juridical Sciences, Institute of Legal Sciences, Collegium of
Social Sciences, Rzeszow University, Poland

Prof. Elena Guskova, Ph.D.

Institute for Slavic Studies of the Russian Academy of Sciences, Foreign Member of
the Serbian Academy of Sciences and Arts, Russia

Prof. Ioan Batinas, Ph.D.

Associate Teacher, Babeş-Bolyai University, Faculty of History and Philosophy,
Cluj-Napoca, Romania

Међународни научни одбор

Prof. Tina Pržeska, Ph.D.

Full professor, Faculty of Law Iustinianus Primus, “Ss. Cyril and Methodius”
University in Skoplje, North Macedonia

Miklos Tihanyi, Ph.D.

Senior Lecturer, University of Public Service, Faculty of Law Enforcement,
Hungary

Prof. Maria Genrikhovna Reshnyak, Ph.D.

University of the MFA of Russia, Faculty of International Law Moscow State
University for International Relations (MGIMO)

Prof. Ante Novokmet, Ph.D.

Associate Professor, University „J. J. Strossmayer“ Osijek, Faculty of Law, Croatia

Проф. др Димитрије Ћеранић

Ванредни професор, Универзитет у Источном Сарајеву, Правни факултет,
Пале, Република Српска, Босна и Херцеговина

Чланови Уређивачког одбора из Републике Србије

- Проф. др Андреја Катанчевић
Редовни професор, Универзитет у Београду, Правни факултет
- Проф. др Дарко Димовски
Редовни професор, Универзитет у Нишу, Правни факултет
- Проф. др Дарко Симовић
Редовни професор, Криминалистичко-полицијски Универзитет у Београду
- Проф. др Љубинка Ковачевић
Редовни професор, Универзитет у Београду, Правни факултет
- Проф. др Предраг Димитријевић
Редовни професор, Универзитет у Нишу, Правни факултет
- Проф. др Слободан Орловић
Редовни професор, Универзитет у Новом Саду, Правни факултет
- др Александар Гајић,
Научни саветник, Институт за европске студије у Београду
- др Милица Колаковић Бојовић
Виши научни сарадник, Институт за криминолошка и социолошка
истраживања у Београду
- Доц. др Драгана Ћорић
Доцент, Универзитет у Новом Саду, Правни факултет
- Проф. др Владимир Боранијашевић
Редовни професор, Универзитет у Приштини - Косовска Митровица,
Правни факултет
- Проф. др Дејан Мирковић
Редовни професор, Универзитет у Приштини - Косовска Митровица,
Правни факултет
- Проф. др Јелена Беловић
Редовни професор, Универзитет у Приштини - Косовска Митровица,
Правни факултет
- Проф. др Олга Јовић Прлаиновић
Редовни професор, Универзитет у Приштини - Косовска Митровица,
Правни факултет
- Проф. др Огњен Вујовић
Редовни професор, Универзитет у Приштини - Косовска Митровица,
Правни факултет
- Проф. др Сава Аксић,
Редовни професор, Универзитет у Приштини - Косовска Митровица
Правни факултет

Проф. др Драган Благоић
Ванредни професор, Универзитет у Приштини - Косовска Митровица,
Правни факултет
Проф. др Здравко Грујић
Ванредни професор, Универзитет у Приштини - Косовска Митровица,
Правни факултет
Проф. др Саша Атанасов
Ванредни професор, Универзитет у Приштини - Косовска Митровица,
Правни факултет
Проф. др Сузана Димић
Ванредни професор, Универзитет у Приштини - Косовска Митровица,
Правни факултет
Проф. др Срђан Радуловић
Ванредни професор, Универзитет у Приштини - Косовска Митровица,
Правни факултет
Проф. др Гордана Дамјановић
Ванредни професор, Универзитет у Приштини - Косовска Митровица,
Правни факултет
Проф. др Данијела Петровић
Ванредни професор, Универзитет у Приштини - Косовска Митровица,
Правни факултет
Доц. др Невена Миленковић
Доцент, Универзитет у Приштини - Косовска Митровица,
Правни факултет
Доц. др Јована Петровић
Доцент, Универзитет у Приштини - Косовска Митровица,
Правни факултет

Дизајн корица

Проф. др Срђан Радуловић

Штампа

„Кварк“, Краљево

Тираж

100

ISBN

978-86-6083-102-8

Министарство науке, технолошког развоја и иновација Републике
Србије финансирао је штампање овог Зборника.

All papers are licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0
International License.

Ђорђе МАРЈАНОВИЋ*

ПРАВО ВЛАСНИКА ЖИВОТИЊЕ - КУЋНОГ ЉУБИМЦА У СЛУЧАЈУ ЊЕНОГ УБИЈАЊА ИЛИ ПОВРЕЂИВАЊА¹

Апстракт

Предмет овог истраживања јесте анализирање права власника животиње на накнаду штете проузроковане убијањем или повређивањем кућних љубимаца. У истраживању се полази од указивања на различите узроке који могу довести до повређивања или смрти животиње, а с циљем скретања пажње да ће у случају таквих последица бити неопходно размотрити да ли треба применити правила о уговорној или вануговорној одговорности. Аутор запажа да однос човека према кућним љубимцима, као и биолошке особености животиња, узрокују потребу другачијег односа према штети која се трпи услед повређивања или убијања превасходно кућних љубимаца. У том смислу, скреће се пажња да правила о одмеравању штете према тржишној вредности у време доношења пресуде нису увек у складу са принципом интегралне накнаде штете. Применом методе студије случаја аутор указује да ни посебно правило о одмеравању висине накнаде према вредности коју је ствар имала за оштећеника не пружа адекватну заштиту имовинског положаја оштећеног. До оваквог закључка долази се с обзиром на недовољно јасно разграничење различитих облика кажњивих дела које за последицу могу имати убијање или повређивање животиње. Упоредноправним методом аутор долази до закључка да метод обрачуна штете према стварној вредности коју животиња има за власника а који се примењује у америчкој судској пракси може бити одговарајући и за циљ који накнада материјалне штете има према одредбама садржаним у законодавству Републике Србије. Аутор анализира и друга питања која произилазе из дефинисаног предмета истраживања са

* Истраживач приправник, Институт за упоредно право, Београд, Република Србија, djordje2611@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5238-7292.

¹ Овај рад је настао као резултат истраживања у оквиру пројекта „Прилагођавање правног оквира друштвеним и технолошким променама са посебним освртом на регулисање вештачке интелигенције” који у 2025. години спроводи Институт за упоредно право уз финансијску подршку Министарства науке, технолошког развоја и иновација (евиденциони број: 451-03-136/2025-03/200049 од 4. 2. 2025)

циљем доношења закључка о усклађености грађанскоправних прописа са Законом о добробити животиња.

Кључне речи: обим штете, накнада штете, афекција, стварна вредност, кућни љубимци, власници животиња, добробит животиња.

1. УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Убијање, злостављање, мучење и повређивање како кућних љубимаца тако и осталих животиња за последицу може имати остваривање елемената бића кривичног дела убијање и злостављање животиња (Кривични законик, 2009, чл. 269). Наведено дело, за власника животиње² у зависности од врсте, развијеног односа и емоционалне повезаности са њом, материјалне вредности, узрока смрти као и мноштва других околности може бити узрок стварне штете, измакле користи³ али и узрок душевних болова.⁴ Власник животиње може претрпети штету и уколико смрт или повреда животиње није проузрокована кривичним делом. До тога може доћи, уколико је противправно убијање или злостављање животиња извршило лице које не може бити кривичноправно одговорно⁵ или уколико је извршилац таквог дела поступао нехатно што за последицу неће имати кривичну осуду за дело убијање и злостављање животиња. На разноврсност појава које узрокују штету за власника животиње указују нам и оне ситуације када до повређивања или смрти животиње дође приликом неизвршења или неадекватног извршења уговорне обавезе између власника животиње и трећег лица, а у вези са животињама. Примера ради, овакве ситуације постоје у

² У појединим државама у доктрини, судској пракси и у законским решењима уместо термина власник животиње користе се термини чувар (*guardian*) или старалац (*caretaker*) животиње (Hankin, 2009, 2-8; Batričević, 2015, 206). У овом раду, користимо термин власник животиње.

³ У појединим државама заснованим на аглосаксонској правној традицији, у поступку ради накнаде штете проузроковане смрћу или повређивањем кућног љубимца признато је право на накнаду пунитивне штете (Sadler, 2005, 291).

⁴ На једном од споменика из периода Старог Рима, написани су стихови посвећени љубави премудру псу по имену Аеолис (*Aeolidis*) који илуструју бол коју власник трпи због губитка пса, „Ево гроба Аеолиса, веселог малог пса, чији губитак због пролазне судбине нанео ми је неизмерну бол (*Aeolidis tumulum festivae/ cerne catellae/ quam dolui inmodice/ raptam mihi praepete*)“ (Wiewiorowski & Dostalík, 2017, 16; О душевним патњама које човек трпи након смрти кућног љубимца Вид. Cordaro, 2012, 283-294)

⁵ Више јавно тужилаштво у Панчеву, издало је 13.03.2024. године саопштење у коме се наводи да постоје основи сумње да је дете мушког пола које није навршило 14 година убило 12 јагњади али да се према њему не може изрећи кривична санкције због кривичног дела. У домаћој судској пракси уочавамо постојање пресуда у којима су извршиоци противправног дела која су у Кривичном законнику одређена као кривично дело убиство и злостављање животиња била неурачуњлива лица. Иако у овим случајевима неће постојати кривично дело, због искључења кривице, оштећено лице се може упутити да имовинскоправни захтев остварује у парничном поступку (Примера ради: Пресуда, Основни суд у Нишу, 17К. бр. 3303/2011, од: 02.11.2012. године-пресуда није публикована).

случају немарног поступања ветеринара или лица код којих су животиње привремено смештене са обавезом вођења рачуна о њима (такозвани пансионери или салони за негу животиња). Такође, према језичкој формулацији одредбе садржане у Закону о ветеринарству, власницима животиња које су убијене у дијагностичке сврхе, угинуле непосредно пре пријаве и током трајања заразних болести или уколико је животиња убијена у циљу сузбијања заразних болести може бити признато право на накнаду штете (Закон о ветеринарству, 2005, чл. 69).

Предмет овог истраживања јесте анализа права власника животиње на накнаду штете у случају убијања или повређивања кућног љубимца.⁶ Дефинисани предмет произилази из различитих узрока штете а који изискују и потребу анализирања грађанскоправног положаја власника ове врсте животиња. У домаћој доктрини, приметно је да је тема убијања и злостављања животиња заступљена у већој мери од стране аутора који исту посматрају из угла кривичног права,⁷ него што је то случај у погледу грађанскоправних последица.⁸ Овим истраживањем, поједина питања која су већ анализирана у радовима аутора из Републике Србије, актуелизоваћемо и приказати из нешто другачијег угла, док ћемо поједине нове теме у току истраживања отворити и понудити *de lege ferenda* предлоге. У појединим деловима методом анализе случаја и то анализом пресуда како домаће тако и иностране судске праксе доћи ћемо до резултата који ће нам омогућити критички осврт на поједине до сада објављене резултате у погледу ове теме у Републици Србији.

Значај спровођења овог истраживања препознајемо у: 1) броју осуда за кривично дело убиство и злостављање животиња на годишњем нивоу,⁹ а који нам указује да ће се судови у пракси сусрести било са тужбеним захтевима за накнаду штете у парничном поступку или са имовинскоправним захтевима оштећених овим делом у кривичном поступку; 2) истакнутом значају кућних љубимаца¹⁰ за квалитет

⁶ У раду се нећемо у већој мери бавити накнадом штете која је проузрокована неизвршењем или неадекватним извршењем уговорних обавеза а који су за последицу имали смрт или повређивање кућних љубимаца што не умањује значај ових питања.

⁷ Батрићевић, 2012; Живковић, 2024; Бајовић, 2024, 11-34; Бајовић, 2023, 263-285; Вуковић, 2016, 55-108; Krstić, 2012, 43-61; Марјановић, 2024, 285-300.

⁸ Jevremović Petrović & Tomić Petrović, 2016, 629-656; Радуловић, 2020, 335-351; Караникић Мирић, 2016, 167-170; Karanikić Mirić, 2024, 622-623; Milenković, 2015, 525-543.

⁹ У току 2023. године донете су 22 осуђујуће пресуде за кривично дело убијање и злостављање животиња. Током истог временског периода донето је 5 осуђујућих пресуда за исто дело према малолетницима (Republički zavod za statistiku, 2024, 82; Republički zavod za statistiku, 2024a, 52).

¹⁰ Кућни љубимци су животиње које се држе ради дружења (Закон о добробити животиња, 2009, чл. 5, ст.1, тач. 26). Законом о добробити животиња поред кућних љубимаца препознају се различите друге категорије животиња. Тако, препознају се животиње које се користе у производне сврхе; научноистраживачке, биомедицинске и образовне сврхе; животиње које се користе за изложбе, такмичења, приредбе и друге облике јавног приказивања; животиње за

живота њихових власника из чега произилази потреба грађанскоправне заштите лица коме је његов кућни љубимац или друга животиња повређена;¹¹ 3) економској вредности појединих раса животиња која може бити знатна па је заштита економских интереса власника ових животиња такође важна; 4) глобалном тренду пораста броја кућних љубимаца што постављени предмет истраживања чини нарочито актуелним.¹²

2. КОЈИ СЕ ПРАВНИ ПРОПИСИ ПРИМЕЊУЈУ У ПОСТУПЦИМА РАДИ НАКНАДЕ ШТЕТЕ ПРОУЗРОКОВАНЕ УБИЈАЊЕМ ИЛИ ПОВРЕЂИВАЊЕМ ЖИВОТИЊА?

Уколико пођемо од тога да проузроковање штете представља (уз уговор, стицање без основа, пословодство без налога и једностране изјаве воље) извор облигација, јасно је да као први пропис који треба узети у разматрање у случају проузроковања штете јесте Закон о облигационим односима (1978, у даљем тексту: ЗОО). Поред општег закона којим се регулишу облигациони односи, у појединим случајевима када је дошло до убијања или угинућа животиња може се применити и Закон о ветеринарству. Овим законом једна одредба насловљена је као накнада штете (Закон о ветеринарству, 2005, чл. 69). Значај разграничења примене ова два закона препознајемо у различитим условима за остваривање права на накнаду штете па се отуда поставља питање да ли је реч о истоврсним правима, да ли се применом једног искључује примена другог и који су разлози због којих је постојала потреба за прописивањем појединих посебних правила у Закону о ветеринарству.¹³

рад и службене животиње; напуштене и изгубљене животиње; дивље животиње у заточеништву; егзотичне животиње; огледне животиње; дивље животиња; домаће животиња (Закон о добробити животиња, 2009, чл. 2 и 3).

¹¹ У неколико емпиријских истраживања спроведених у САД, аутори долазе до закључка да већина испитаника љубимце доживљава као чланове породице односно као фактор који доприноси интезитету породичне среће (О врстама истраживања, начину њиховог спровођења, детаљним резултатима Ombra, 2012, 59-78).

¹² Број домаћинстава који је у САД имао псе као кућне љубимце 1996. године износио је 31,3 милиона становника. Тај број у 2024. години износио је 59,8 милиона становника. Број домаћинстава са мачкама у 1996. године у овој држави био је 27 милиона док је у 2024. години био 42,1 милион (American Veterinary Medical Association, 2024, <https://www.avma.org/news/pet-population-continues-increase-while-pet-spending-declines>, приступљено: 05.02.2025). Популација паса у Европи у 2022. години износила је 106.364.000 док је у истом временском периоду популација мачака износила 129.113.400 (EuropeanPetFood, 2024).

¹³ Иако је примена Закона о ветеринарству у погледу анализираних норми, најчешће у пракси везана за случајеве животиња као што су свиње, говеда, овце или козе, појам кућних љубимаца се у зависности од околности конкретног случаја може односити и на ове животиње. У домаћој доктрини се уз позивање на релевантну инострану литературу наводи да су свиње веома интелигентне и друштвене животиње, мотивисане да истражују ријањем, да се ваљају у блату а да уколико су смештене у неадекватним животним условима показују знакове фрустрације (Nenadović & Vučinić, 2024, 179).

Превасходно, примећујемо да Закон о ветеринарству садржи неколико правила која су у супротности са општим правилима о накнади штете. Прву разлику препознајемо у томе што је у Закону о ветеринарству предвиђен само један случај када се накнада штете може потраживати због убијања животиња. Према језичкој формулацији употребљеној у Закону о ветеринарству накнаду штете има право потраживати власник у случају да је животиња убијена у дијагностичке сврхе, угинула непосредно пре пријаве и током трајања заразних болести или уколико је животиња убијена у циљу сузбијања заразних болести (Закон о ветеринарству, 2005, чл. 69).¹⁴ Друга разлика коју уочавамо јесте у начину утврђивања обима штете. Законом о ветеринарству предвиђено је да власник животиње остварује право на висину штете у вредности коју је животиња имала на тржишту у време убијања, клања, оштећења или уништења (Закон о ветеринарству, 2005, чл. 71). Наведено правило, у супротности је са општим према коме се висина штете опредељује у складу са прометном вредношћу уништене или оштећене ствари у време доношења пресуде (ЗОО, 1978, чл.189 ст.2). Такође, Законом о ветеринарству предвиђени су услови који би, у случају да буду испуњени за последицу имали ускраћивање права које је у овом закону предвиђено (Закон о ветеринарству, 2005, чл.69).

Оправданост примене Закона о ветеринарству у случају убијања или повређивања животиња произилази само уколико се одговорност нити државе нити било ког другог субјекта не може установити по општим правилима ЗОО. Наиме, уколико је радња убијања животиња правно дозвољена тада неће постојати услови за заснивање грађанскоправне одговорности. Поред тога што се не може засновати субјективна одговорност, у случају еутаназije животиња због спречавања заразе, не би се могла засновати нити објективна одговорност. У том случају, једино се може радити о мери којом се држава обавезује да ради заштите власника животиња који су погођени економским губицима услед смрти животиње на дефинисани начин, одређени вид имовинског губитка надокнади.¹⁵

¹⁴ О усмрћењу животиње у циљу сузбијања заразних болести Вид. Vuković, 2024, 158-159.

¹⁵ Као пример ситуације у којој ће постојати одговорност државе за „штете без грешке“ у хрватској доктрини се такође наводе ситуације када је лицу штета проузрокована усмрћивањем животиња које су оболеле од заразних болести и које су у складу са законом убијене (Turudić & Britvić Vetma, 2021, 443). У периоду епидемије свињске куге у Републици Србији, превасходно током 2021. године, када је више од 70.000,00 свиња еутаназирано услед потребе спречавања заразе, овај вид заштите имовинских интереса власника свиња био је изузетно значајан (Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Србије, од: 07.09..2023. годин, доступно на: <http://www.minpolj.gov.rs/rebalansom-obebedjena-dodatna-sredstva-za-nadoknadu-stete-vlasnicima/?script=lat>, приступљено: 24.04.2025). На овај начин држава је била субјекат пружања јавног обештећења лицима која су претрпела штету иако по грађанскоправним правилима на то не би била обавезна.

Између грађанскоправне накнаде штете и накнаде штете које држава даје у случају предвиђеном у Закону о ветеринарству постоје и друге разлике. За разлику од права на накнаду штете које се потражује у парничном поступку, право на накнаду штете претрпљене радњом надлежног органа која је у складу са законом се може остварити у управном поступку. Мишљења смо да накнада штете која се остварује према одредбама Закона о ветеринарству има карактеристике јавног обештећења. Основне карактеристике јавног обештећења су да се ради о накнади коју даје држава или друга организација која врши јавна овлашћења, циљ накнаде јесте успостављање пређашњег стања док се са њом остварује и превентивна функција (Mrvić Petrović & Petrović, 2014, 278-280). Става смо да би терминолошка корекција израза у Закону о ветеринарству отклонила могућност погрешног тумачења, према којем би се ова одредба противно њеном циљу тумачила као поштравање услова за стицање права на грађанскоправну накнаду штете а која би водила и другачијим правилима за опредељивање висине штете. Тако, уместо сада употребљеног израза „накнада штете“ сходно природи права целисходније би било употребити термин „право на обештећење“. Исто би допринело и уочавању циљева који се желе постићи применом другачијих правила за одмеравање накнаде штете а грађане би усмерило на друге видове заштите (примера ради на закључивање уговора о осигурању). Закључујемо да у случају испуњености услова за неки вид одговорности према општим грађанскоправним правилима, услове предвиђене Законом о ветеринарству за остваривање права на накнаду штете (по нашем мишљењу права на обештећење) не би требало примењивати.

3. НАКНАДА ШТЕТЕ У СЛУЧАЈУ СМРТИ ИЛИ ПОВРЕДЕ КУЋНОГ ЉУБИМЦА

3.1 Накнада материјалне штете у случају могућег опоравка животиње

Основни циљ грађанског права у погледу накнаде штете јесте реституција односно довођење оштећеног¹⁶ у положај у коме би био да деликта није било. У

¹⁶ Према законодавству Републике Србије право на накнаду штете због смрти или повреде животиње може остварити лице које је ималац стварног права према животињи. У којој мери питање стварноправног односа према животињи може изазвати дилеме у домаћој судској пракси у предметима ради накнаде штете због смрти или повреде кућних љубимаца указују нам предмети из упоредне судске праксе. Наиме, у предмету из праксе судова у САД, супруг је дао сагласност ветеринару да изврши еутаназију кућног љубимца, након чега је ветеринар то и учинио. Међутим, супруга је тврдила да је ветеринар то урадио без њене сагласности, док је притом кућном љубимцу погрешно дијагностификована леукемија а што је представљало и основ за давање сагласности на еутаназију љубимца (Goldberg, 2013, 48). Судска пракса требала би бити пажљива и са оним ситуацијама када је животињу купио један члан породице али је исту у међувремену конкluentним или изричитим радњама покљонио другом члану породице. Такође, могуће су и оне ситуације када након смрти власника животиње о кућном

ситуацијама када није дошло до уништења већ само до оштећења ствари могуће је захтевати од оштећеног да штету надокнади поправком ствари. Поставља се питање да ли ће лице оштећено повређивањем кућног љубимца имати право на накнаду трошкова лечења животиње с обзиром да они могу бити у несразмери са тржишном вредношћу те животиње. Уколико би одговор на ово питање био да се захтев за надокнаду трошкова лечења животиње не може усвојити у износу трошкова лечења, поставило би се питање оправданости таквог решења. Наведено би за последицу могло имати да у случају да је животиња повређена, власник има не само моралну већ и правну обавезу да води рачуна о здрављу животиња (Закон о добробити животиња, 2009, чл. 6) а да трошкове тог лечења не може у потпуности надокнадити од одговорног лица.¹⁷

Иностранци законописци су учили нелогичност решења према којем би власник животиње сносио трошкове лечења у већој мери од прометне вредности животиње а тај износ не би могао остварити као износ накнаде штете. Швајцарским грађанским законом изричито је признато право на трошкове лечења животиње која се држи као кућни љубимац, а не у инвестиционе или комерисијалне сврхе па и уколико ови трошкови превазилазе вредност животиње (Art. 42, Swiss Civil Code, 2014). Висина признатих трошкова лечења може бити само у прихватљивом лимиту (*appropriate limits*). Немачким грађанским законом прописано је да трошкови који произилазе из лечења животиње нису несразмерни само зато што премашају вредност животиње чиме је детаљније појашњено опште право на накнаду трошкова поправке оштећене ствари¹⁸ (Art. 251, 2002, German Civil Code-BGB). У оба приказана упоредноправна решења исто је да се право на накнаду трошкова лечења може остварити без обзира на вредност животиње под условом да је испуњен или услов „прихватљивог лимита” или „разумних и уобичајених” трошкова. У том смислу, поставља се питање тумачења ових правних стандарда односно начина на које треба исте примењивати.

У швајцарској доктрини, као фактичке чињенице које треба утврђивати наводе се: шансе за излечење у односу на трошкове лечења, старост и очекивани

љубимцу нико не преузме бригу или то уради трећа особа а не оно лице које је у тренутку смрти стекло право својине наследством. Сходно својој покретљивости, могуће је да животиња више времена проводи код другог лица а не код носиоца стварног права према њој, па се поставља питање адекватности исхода према којем би право на накнаду штете имао власник. Наведени примери представљају само неке од могућих случајева када би судови могли бити у дилеми које лице је оштећено убијањем или повређивањем животиња. Детаљном анализом питања стварноправног односа према кућним љубимцима у домаћем и упоредном праву бавићемо се у наредним истраживањима.

¹⁷ Поједини аутори као разлог због којег би требало признати право на накнаду разумних трошкова лечења наводи се да то повећава шансу да повређена животиња добије потребну здравствену негу (Phelps, 2023, 795-796).

¹⁸ О могућем домаћају наведене одредбе и начину њеног тумачења В. Lubleska-Sazanow, 2020, 127.

живот век животиње, њено претходно здравствено стање, колико би власник био спреман да плати трошкове лечења када не би имао право на накнаду а све у смислу онемогућавања да оштећено лице буде у повољнијем положају него што би било да није било деликта (Krepper, 2008, 706). Немачка судска пракса сусрела је са ситуацијама у којима је морала да процени оправданост износа трошкова лечења у случају повреде животиње заузевши став у тим пресудама да одредба о накнади трошкова лечења животиње строго забрањује примену само економског приступа¹⁹

У складу са обавезама власника и држаоца животиња према одредбама из Закона о добробити животиња као што су старање о здрављу и добробити животиња, обавештавање ветеринара у случају сумње да постоји опасност по здравље животиња укључујући и побачај (Закон о добробити животиња, 2009, чл. 6), постоји и другачија обавеза опхођења титулара стварног права према животињи него што је то случај са другим покретним стварима. У том смислу мишљења смо да законодавац у Републици Србији треба да тежи да правила о накнади штете, превасходно њеном обиму у том смислу изричито усклади са Законом о добробити животиња и Законом о ветеринарству. Одредбе које су садржане у наведеном немачком грађанском законнику или швајцарском одговарале би домаћем правном систему управо због чињенице да и у домаћем правном систему дуже од 15 година, власник животиње има специфичне обавезе према животињама које су у битноме другачије него према покретним стварима. Мишљења смо да егзистирање таквих одредби у домаћем правном систему чини потпуно прилагодљивим наведена упоредноправна решења у погледу накнаде трошкова лечења животиње када су они већи него што је то вредност саме животиње. Поред тога, сматрамо да би право на накнаду трошкова лечења требало остварити и лице које није власник животиње али је истој помогло. Овакве ситуације, у пракси би могле бити честе сходно великом броју животиња које нису збринуте или су напуштене услед чега им у случају повређивања помоћ може пружити друго лице.²⁰ Трошкове лечења које је власник поднео требало би имати у виду и приликом утврђивања обима штете уколико је крајња последица смрт а не повреда такве животиње.

¹⁹ Определивање новчане накнаде оправданих трошкова у највећој мери зависи од околности конкретнoг случаја па је тако у једној пресуди немачких судова висина накнаде трошкова лечења која је оправдана за досуђивање у случају повреде животиње израчуната као вишеструко већи износ суме од оног који се на годишњем нивоу издваја за здравствену негу животиње или у односнu на његову тржишну вредност (Неке од судских пресуда у којима је суд примењивао анализирану норму су: Oberlandesgericht Celle, Urt., U36/20, 15.02.2023, Bundesgerichtshof, Urteil, VI ZR 23/15, 27.10.2015)

²⁰ О правној реакцији на напуштање животиња у домаћој доктрини у више радова писала је професорка Вања Бајовић (Бајовић, 2024а, 63-85; Бајовић, 2024б, 11-34)

3.2 Накнада материјалне штете у случају смрти кућног љубимца

3.2.1 Неадекватност примене тржишног метода утврђивања обима штете у случају смрти кућних љубимаца

Начело интегралне или потпуне накнаде штете, по коме судови треба да одреде обим накнаде штете у износу који је потребан да се оштећеникова материјална ситуација доведе у положај у коме би била у моменту доношења пресуде да штета није проузрокована представља значајно начело грађанског права (Karanić Mirić, 2011, 70).²¹ Како би оштећено лице било доведено у овај положај потребно је да тужбеним захтевом потражује право на накнаду стварне штете и измакле користи.²² Преовлађујуће мишљење у доктрини јесте да ће суд стварну штету утврдити сагледавајући вредност коју има ствар исте врсте и истог квалитета као она која је уништена или оштећена (Radišić, 2008, 272). Овакав приступ сматра се од појединих аутора најобјективнијом методом обрачуна новчаног износа накнаде обичне штете (Пајтић, Дудаш & Радовановић, 2018, 528). Уколико би применили овакав начин утврђивања обима штете у случају да је иста проузрокована смрћу кућног љубимца, то би за последицу имало да се обим оштете утврђује према вредности животиње одређених родновних и радних карактеристика (Jevremović Petrović & Petrović Tomić, 2016, 635). У том смислу у прилог досуђивању већег износа новчане накнаде допринеле би околности као што су да животиња има педигре или да се ради о животињама које учествују на изложбама, такмичењима, приредбама односно чињенице да љубимци доприносе и у неким радним активностима. Важан сегмент за одређивање тржишне цене би било и здравствено стање животиње.²³

²¹ Наведено начело у битноме је ограничено правилима која се односе на уговорну одговорност за штету па би у случају да је до повреде или смрти кућног љубимца дошло услед неизвршења или неадекватног извршења уговорне обавезе морало водити рачуна о правилима за накнаду штете у случају уговорне одговорности (О тим правилима В. Јовић & Вукadinović, 2023, 173-190)

²² У домаћој доктрини примећујемо мишљење да у случају смрти или повређивања кућних љубимаца оштећено лице неће моћи остварити право на накнаду измакле користи, већ да се ово питање може поставити само у случају смрти „стоке“ или када се ради о животињама из регистрованих одгајивачница (Миленковић, 2015, 530). Става смо да лице оштећено смрћу или повредом кућног љубимца може у појединим ситуацијама остварити и право на накнаду измакле користи. Наш закључак произилази из тога што у дефиницији кућног љубимца није садржано да је реч о животињи која се искључиво има ради дружења што сматрамо не треба ни да буде случај.

²³ У исправном утврђивању тржишне вредности животиње суду помоћ могу пружити вештачи који располажу стручним знањима о појединим врстама животиња и њиховим тржишним

Како у овом истраживању превасходно говоримо о кућним љубимцима, као питање се може поставити оправданост оваквог исхода с обзиром да је по самој дефиницији кућних љубимаца реч о животињама које власник има ради дружења. У којој мери се наведена особеност кућних љубимаца одражава на различиту природу односа према њима у односу на друге ствари у власништву човека, илуструје нам и то што су власници спремни само за један преглед код ветеринара издвојити већу суму новца него што је то тржишна вредност животиње. Одмеравање висине штете према тржишној методи подразумева сагледавање цене коју би лице које никада није било у контакту са конкретним љубимцем платило за животињу истих родновних и радних карактеристика што сматрамо неадекватним због неколико разлога.

Карактеристика животиња јесте да свака има индивидуално одређене особености које су од нарочитог интереса за власника, као што је издресираност љубимца да се понаша на начин који је особено одговарајући за власника. То може значити да у конкретним околностима животиња иако је старија, има већу вредност него она која би била купљена на тржишту, а с обзиром на обученост од стране власника. Поред тога, однос према животињама и обавезе које власник и држалац имају према њима су дефинисани на такав начин да се поштује јединственост сваке конкретне животиње. Свака животиња има биолошке особености због чега се оне не могу изједначити нити на исти начин тржишно поредити као и други неживи предмети (Duckler, 2002, 203). У доктрини се истиче да је „веома вероватно“ да многе животиње имају емоционална стања која укључују и осећања (Todorović, 2024, 50). Напоследку, поједини аутори става су да би због специфичности односа човека и кућних љубимаца требало законски дефинисати претпоставку посебне наклоности човека према кућним љубимцима (Радуловић, 2020, 348).

Као још један аргумент који би оправдао одступање од примене тржишног метода обрачуна висине штете истичемо особености правног статуса животиња у односу на друге покретне ствари. У појединим иностраним грађанским законима попут немачког (Art. 90a, German Civil Code-BGB, 2002) начињено је делимично и изричито разграничење између животиње и осталих ствари. До тога је дошло навођењем да животиње нису ствари али да ће се на њих применити одредбе које се односе на ствари уколико није другачије предвиђено. У том смислу чини нам се да су инострани законодавци разумели специфичности животиња и општом одредбом отворили могућност уређивања бројних питања у вези са њима на другачији начин него што се то чини са покретним стварима. У домаћем праву, професорка Бајовић запажа да је у Кривичном закону инкриминисањем дела убијање и злостављање животиња дошло до одступања од тога да су животиње ствари а с обзиром да је неспорно да власник животиње може одговорати за њено убијање и злостављање

вредностима. Примера ради, уколико је реч о процени тржишне вредности пса, суду би помоћ могао пружити стручњак из области кинологије.

(2023, 267). Како професорка наводи, ако између животиња и покретне ствари ставимо знак једнакости, онда би њен власник са њом могао да ради шта му је воља, што у погледу животиња а у смислу ове инкриминације није случај.²⁴ Ипак, у домаћој доктрини указује се да животиње и даље фигурирају као објект права а што произилази из случајева у којима је животиња повређена или убијена а с обзиром да власник има право да потражује накнаду штете на исти начин као да је уништена или оштећена друга покретна ствар (Радуловић, 2020, 344). Делује нам да је нужно да у правном систему животиње имају јединствени правни статус и да је исти неопходно законски дефинисати, а да законодавцу допринос у томе свакако могу пружити и истраживања која су у протеклим годинама домаћи аутори спроводили.²⁵ Јасно дистанцирање у грађанском праву од схватања животиња као ствари могло би онемогућити изједначавање положаја оштећеног у случају убијања или повређивања животиња и ситуација када му је уништена или оштећена покретна ствар. Наведено из разлога што се накнада имовинске штете од појединих аутора посматра као егзактна односно кроз могућност да се увек може пронаћи добро чија ће вредност представљати мерило утврђивања вредности оштећеног или уништеног добра (Пајтић, Дудаш & Радовановић, 2018, 528), што сматрамо са кућним љубимцима није случај.

3.2.2 Опредeљивање висине штете према вредности коју кућни љубимац има за оштећеног у праву САД

Како би узроци могућег неадекватног обрачуна износа штете тржишним методом превазишли, поједини судови у САД користе други начин обрачуна који подразумева утврђивање стварне вредности (*actual value, intrinsic value*) животиње за

²⁴ У домаћој судској пракси приметно је да се доносе осуђујуће пресуде према власницима животиња коју су убили, повредили, злостављали или мучили. Тако, у једној од пресуда Основни суд у Нишу не само да је донео осуђујућу пресуду према лицу које је као власник животиње исту мучило и повређивало, већ је околност да је реч о власнику животиње ценио као отежавајућу. Суд у пресуди наводи да као отежавајућу околност цени да је пас-немачки ловни теријер према коме је предузета радња извршења дела у власништву окривљеног те да је у обавези да га чува, храни и негује (Пресуда, Основни суд у Нишу, 5К 199/2023, пресуда од: 07.06.2023. године, пресуда није публикована)

²⁵ У том смислу, нека од дела која би могла бити значајна су и: Bajović, 2023б, 231-255; Стојановић, 2018, 327-330; Ristivojević & Bugarski, 2014, 1-14; Радуловић, 2020, 335-351; Jevremović Petrović & Petrović Tomić, 2016, 630-632. У доктрини, професор Слободан Вукадиновић је већ указао и на искорак који је у погледу ове теме пружио Владимир Водинелић учивши да је Водинелић у уџбенику Увод у грађанско право и општи део грађанског права (2017) животиње разматрао као својеврсне (*sui generis*) објекте права и својеврсне субјекте права, уз користан преглед историје правних решења о животињама и одвојене анализе процесног субјективитета, правне способности и права животиња (Vukadinović, 2019, 497)

тужиоца.²⁶ Услед специфичне функције коју поједини предмет има за власника могуће је да његова вредност буде у већој несразмери са тржишним вредностима ствари истих особина. Поред тога могуће је да одређене ствари немају изражену објективну економску вредност али да за лица који су њени власници она ипак постоји. Према пракси судова у Калифорнији, ствар има посебну вредност ако се економски разликује од уобичајених предмета исте врсте (Goldberg, 2013, 50). Наведено би се могло рећи за кућне љубимце код којих економски елемент није преовлађујући већ је то дружење које се може на различити начин испољавати и може допринети различитим и економским аспектима који се не могу тржишним методом изразити.

У пракси америчких савезних судова препознају се пресуде у којима је утврђено да је стварна вредност љубимца за власника већа од његове тржишне вредности, па се у тим предметима оштећенима опредељивала висине штете у складу са стварном штетом коју власник трпи. Чињенице којима су тамошњи судови давали на значају приликом одмеравања стварне вредности јесу трошкови које је власник имао за примера ради имунизацију или стерилизацију, особена корисност коју је животиња имала за власника или услуге које му је пружала, време и труд уложен у обуку пса, заштитничка улога коју могу имати пси или друге животиње (Seps, 2010, 1370; Barton & Hill, 1989). Поједини аутори запажају да је већа стварна вредност пса била повезана са старошћу животиње, па је како се запажа тренд судова да досуђују већу износ уколико је љубимац старији (Root, 2002, 428). У којој мери овакав метод може довести до различитог епилога у опредељивању штете указује нам случај у коме је суд определио износ стварне штете у вредности од 30.000 долара а да је тржишна вредност пса била свега десет долара (Hankin, 2006, 332).

Као критеријум који је у појединим пресудама узиман као релевантан а у неким то није прихваћено истичемо губитак друштва (*loss of companionship*). Суд је у поступку *Brousseau v. Rosenthal* сматрао да не може игнорисати заштиту и друштво које је преминула животиња пружала власнику (Sirois, 2015, 1204). Критеријум дружења у опредељивању стварног износа штете суд је прихватио и у поступку *Jankoski v. Preiser Animal Hospital*, али уз навођење суда да таква накнада мора бити строго ограничена (Goldberg, 2013, 47). У овом поступку суд је указао на потребу да у случајевима ради накнаде штете услед уништења или пропасти појединих ствари попут породичних драгоцености, фотографија, трофеја и кућних љубимаца који

²⁶ Детаљан приказ и анализу четири различита приступа америчке судске праксе у предметима ради накнаде штете проузроковане смрћу или повређивањем кућних љубимаца извршили су у коауторском раду професорке Татјана Јевремовић Петровић и Наташа Петровић Томић (2016). У овом делу истраживања бавимо се специфичностима утврђивања висине штете према стварној вредности животиње због значаја који овај приступ може имати за српско право. Осталим методама које се примењују у америчкој судској пракси се у овом раду нећемо бавити.

немају тржишну вредност, узима у обзир и вредност коју ове ствари имају за власника. Став о укључивању сентименталне вредности приликом опредељивања штете није прихваћен у свим федералним државама САД. Тако, суд у Тексасу још од пресуде у предмету *Heiligmann v. Rose* која је донета 1891. не признаје право на накнаду штете која би била обрачуната уз узимање у обзир критеријума дружења (Sirois, 2015, 1219). Дилеме које произилазе у погледу овог критеријума могу се довести са настојањем судова да користе јасна мерила за утврђивање обима штете, чиме се спречава могућност великог броја тужби са изразито великим тужбеним захтевима.

3.3. Опредељивање висине штете према вредности коју кућни љубимац има за оштећеног у праву Републике Србије

Делује нам да је сходно циљу накнаде штете који је према одредбама ЗОО довођење оштећеног лица у положај у коме би био да штетна радња није извршена, потребно сагледати могућности које домаће законодавство пружа а да би се лице оштећено убијањем или злостављањем љубимаца надокнадила штета коју он трпи а која као што смо указали није увек једнака тржишној вредности. У том смислу, поставља се питање да ли домаће законодавство омогућава судовима да штету у случају смрти досуде у складу са начином на који то раде судови у САД-утврђивањем стварне штете коју власник трпи. Професор Радуловић указује да је неспорна могућност да власник животиње може остварити право на накнаду штете и према субјективном критеријуму (Радуловић, 2020, 345).

Уколико прихватимо мишљење да се висина штете опредељује искључиво према прометној вредности, става смо да у позитивним прописима постоји још један основ чијом применом би се у случају смрти или повређивања кућног љубимца, оштећеном могао признат већи износ штете него што би то било искључивим сагледавањем тржишне вредности. Законодавац изричито предвиђа могућност опредељивања висине штете према вредности коју ствар има за њега уколико је оштећеник претрпео стварну штету у облику уништења или оштећења ствари која му припада, до уништења или оштећења је дошло кривичним делом учињеним са умишљајем док је обавезан услов и да су задовољени услови за заснивање грађанскоправне одговорности (ЗОО, 1978, чл.189 st.4). Сходно чињеници да је дело убијање и злостављање животиња инкриминисано у домаћем законодавству као и да се може извршити само умишљајним делом, у случају осуде за ово дело²⁷ оштећено лице би могло захтевати да се накнада штете утврди према вредности коју животиња

²⁷ Поједини аутори наводе као могућност да животиња буде предмет извршења и кривичног дела уништење и оштећење туђе ствари из чл. 212 Кривичног законика Републике Србије (Вуковић, 2022, 200-213).

има за њега. Ипак, указујемо да примена ове одредбе у случају смрти или повреде животиња није неспорна.

У домаћој правној доктрини постоји дилема у погледу питања да ли је законодавац са анализираном одредбом прописао посебно правило за обрачун вредности ствари или афекциону вредност ствари која представља моралну вредност ствари.²⁸ Поједини аутори истичу мишљење да би прихватањем става да је анализираном нормом предвиђено правило о интегралној накнади штете у ЗОО постојало дуплирање норме са истим циљем али уз различите услове, што сматрају сувишним, те стога указују на потребу њеног брисања у том случају (Karanikić Mirić, 2011, 84). Међутим, како у овом делу рада полазимо од претпоставке да се штета увек опредељује према тржишним вредностима, што не би одговарало принципу интегралне накнаде штете, наведена норма омогућила би утврђивање висине штете према особеностима и функцијама које је животиња имала за власника. У домаћем ЗОО употребљен је термин „вредност коју је ствар имала за оштећеног“ а одредба о утврђивању висине накнаде штете на овај начин садржана је у првом члану дела ЗОО у коме су прописана правила за утврђивање обима накнаде материјалне штете (Karanikić Mirić, 2011, 84), па је тако став да се у погледу ове норме ипак ради о материјалној штети.

3.3.1 Уништење или оштећење ствари кривичним делом извршеним са умишљајем

Неопходан услов да би суд утврдио висину штете према вредности коју има за оштећеног према посебној одредби јесте да је предмет уништен или оштећен кривичним делом извршеним умишљајем. Иако је кривично дело убијање и злостављање животиња прописано у домаћем законодавству те стога услов извршења кривичног дела у случају убиства или злостављања животиње може бити остварен сматрамо да је овај услов споран. Најпре, проблем произилази из недовољно јасног разграничења између овог кривичног дела и прекршаја предвиђених Законом о добробити животиња. Законски опис бића кривичног дела прописан је на начин да је извршилац овог дела лице које убије, повреди, мучи или на други начин злоставља животињу (Кривични законик, 2024, чл. 269 ст. 1). Квалификациони облик дела постоји у случају да је дошло до убијања, мучења или повређивања већег броја животиња односно уколико је дело учињено према животињи која припада посебно заштићеним животињским врстама (Кривични законик, 2024, чл. 269 ст. 2). Посебан облик дела остварен је у случају организовања или финансирања односно уколико је лице домаћин или учествује у клађењу које се односи на борбе животиња (Марјановић, 2024, 285-300). Законом о добробити животиња предвиђено је више од 80 облика прекршаја који се могу учинити недопуштеним понашањем према

²⁸ Детаљан приказ различитих ставова у домаћој доктрини Вид. Karanikić Mirić, 2011, 73-76.

животињама а неки од могућих прекршаја јесу злостављање животиња, хватање животиње замкама којима јој се наноси бол или повреда, одржавање борбе између животиња или између животиња и људи, односно организовање клађења или клађење у борбама између животиња... (Закон о добробити животиња, 2009, чл. 82-85).

У којој мери би тешкоће у разграничењу кривичног дела убијање и злостављање животиња и прекршаја предвиђених Законом о добробити животиња могле утицати на положај оштећеног илустративно нам може приказати пример из домаће судске праксе. Наиме, Основни суд у Нишу одбио је оптужбу за кривично дело убијање и злостављање животиња с обзиром да је оптужено лице ранијом пресудом осуђено за прекршај. Кривични поступак, покренут је због сумње да је лице убило два пса расе шарпланинац тако што је узело отров жуте боје умешао га у тањир са другом храном и тако припремљену смесу дао псима који су од конзумирања хране угинули од тровања. Ипак, због постојања раније донете прекршајне пресуде, овај поступак није завршен осуђујућом пресудом за кривично дело.²⁹ Како професорка Караникић Мирић запажа, уколико се у кривичном поступку донесе одбијајућа пресуда због тога што је оптужени за исто дело већ био правноснажно осуђен или ослобођен оптужбе, парнични суд је везан том пресудом кривичног суда (Караникић Мирић, 2011, 83). Поставља се питање, да ли овакав исход кривичног поступка заправо значи да лице оштећено овим делом неће моћи накнадно у парничном поступку остварити право на накнаду штете према вредности коју је ствар (а у погледу овог истраживања и животиња) имала за њега. Иако се у доктрини чине покушаји разграничења између две групе кажњивих дела (Živković, 2021, 274-289), то у пракси неће бити лак случај.

Недовољно јасно разграничење између кривичних дела и прекршаја представља проблем који се најчешће везује за процесно начело *ne bis in idem* али услед анализираних норми садржане у ЗОО, може представљати могући разлог за неостваривање једног грађанског права. Мишљења смо да наведено не би смело бити разлог због којег тужилац у случају смрти или повређивања животиње не би могао остварити право на накнаду штете према вредности коју она има за њега.

4. ЗАКЉУЧАК

Иако је Законом о добробити животиња препозната индивидуалност сваке животиње, обавеза човека да води рачуна о њеној добробити, особеност кућних љубимаца као категорије животиња која се држи ради дружења, грађанскоправна правила у Републици Србији нису битно мењана у складу са стандардима достигнутим у овом закону. У погледу права на накнаду штете, у случају смрти или повређивања животиња-нарочито кућних љубимаца власник не би требало бити у

²⁹ Пресуда, Основни суд у Нишу, 6К. бр. 3548/11, 02.07.2012, пресуда није публикована.

истоветном положају као када је уништена или оштећена друга покретна ствара. У том смислу, примена тржишног метода за утврђивање обима штете чини нам се неприлагођеном законском појму кућног љубимца, те би сходно принципу интегралне накнаде штете, судови на други начин требало утврђивати износ накнаде штете. Наведено нарочито долази до значаја с обзиром да су посебна правила која би омогућавала суду да определи висину штете у складу са посебном вредношћу коју ствар има за оштећеног у погледу животиња праћена додатним условима који такође нису у складу са интересима оштећеног. Превасходно, тешкоће у разграничењу различитих облика кажњивих дела у којима животиња може бити повређена или убијена услов извршења кривичног дела са умишљајем могу довести до неадекватног исхода за оштећеног. У том смислу, чини нам се да будуће измене грађанскоправних прописа треба да иду у смеру несумњивог признавања права на накнаду штете у складу са вредношћу коју ствар има за оштећеног а не као што је то тренутно случај само уколико је ствар уништена или оштећена кривичним делом извршеним са умишљајем. Чак и без оваквих измена, у складу са принципом потпуне накнаде штете судови би морали узети у обзир поред тржишног критеријума и друге елементе који су нужни за утврђивање обима штете. Будућим изменама грађанскоправних прописа требало би омогућити изричиту заштиту и положаја оштећеног када је сносио трошкове лечења животиње у већој мери него што је то вредност животиње.

Закључујемо да се не сме доћи у заблуду да је доношење Закона о добробити животиња уз све његове даље евентуалне измене довољно како би питања која се односе на однос човека према животињама били правно регулисани у складу са суштинском природом односа човека и кућних љубимаца. Неопходно је и друге секторске законе а у погледу теме овог истраживања превасходно ЗОО, усаглашавати са прописом којим се регулише превасходно добробит животиња као и са односом између човека и кућних љубимаца. До тада, неопходно је да судска пракса у потпуности разуме однос човека и кућних љубимаца те да опште грађанске принципе као и правила садржана у општим прописима примењује у складу са тим.

ЛИТЕРАТУРА

Bajović, V. 2023. Kaznenopravna zaštita životinja u Republici Srbiji. U: Orlić, M., *Aktuelna pitanja savremenog zakonodavstva i pravosuđa-Zbornik radova sa Savetovanja pravnika*. Beograd: Udruženje pravnika Srbije. стр. 263-285;

Bajović, V. 2024. Pravna reakcija na napuštanje životinja – problematika napuštenih životinja i životinja u prihvatištima. U: Bajović, V., Marković, I., *Pravna zaštita životinja : u susret izmenama i dopunama zakona o dobrobiti životinja*, Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, стр. 63-85;

Bajović, V. 2023. Pravni status životinja – pokretne stvari ili nešto više. U: Ignjatović, Ђ., *Kaznena reakcija u Srbiji-XIII deo*, Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu. стр. 231-255;

Бајовић, В. 2024. Убијање, злостављање и непуштање животиња у Србији-(не)примена законских одредби. У: Шкулић, М., Миљуш, И., Шкундрић, А., Етински, Р., *Однос међународног и националног кривичног права - Зборник радова са међународне научне конференције*, Београд: Удружење за међународно кривично право; Правни факултет Универзитета у Београду, pp. 11-34;

Barton, P. & Hill, F. 1989. How Much Will You Receive in Damages From the Negligent or Intentional Killing of Your Pet Dog or Cat?. *The New York Law School Law Review*, 34(3). pp. 411-441;

Батрићевић, А. 2012. *Кривичноправна заштита животиња*. Докторска дисертација. Ниш: Правни факултет Универзитета у Нишу;

Batrićević, A. 2015. Zlostavljanje kućnog ljubimca i porodično nasilje – fenomenologija, odnosi i državna reakcija. *Zbornik Instituta za kriminološka i sociološka istraživanja*, 34(1), стр. 203-223;

Vukadinović, S. 2019. Грађанско право: uvod u грађанско право i општи deo грађанског права. U: Živković, M (ur.), *Liber amicorum : Vladimir Vodinelić*, Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu i Pravni fakultet Univerziteta Union, pp. 489-503;

Вуковић, И. 2016. Убијање и злостављање животиња као кривично дело (члан 269 Кривичног законика). *Животиње и право* (ур. Марија Караникић Мирић, Марко Давинић, Игор Вуковић), стр. 55-108;

Вуковић, И. 2023. *Коментар кривичних дела против имовине*. Београд: Службени гласник;

Vuković, I. 2024. Osnovani razlozi za usmrćenje životinja prema srpskom pravu. U: Bajović, V. & Marković, I., *Pravna zaštita životinja : u susret izmenama i dopunama Zakona o dobrobiti životinja*. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu. pp. 153-171;

Goldberg, P. 2013. Courts and Legislatures Have Kept the Proper Leash on Pet Injury Lawsuits Why Rejecting Emotion-Based Damages Promotes The Rule of Law, Modern Values, and Animal Welfare. *Stanford Journal of Animal Law and Policy*, 6/2013, pp. 3-49;

Duckler, G. 2002. The economic value of companion animals: a legal and anthropological argument for special valuation. *Animal Law Review*, 8(1), pp. 199-221;

Живковић, Н. 2024. *Казнена дела против животиња као предмет кривичног и прекршајног поступка*. Докторска дисертација. Београд: Правни факултет Универзитета у Београду;

Živković, N. 2021. Odnos krivičnog dela ubijanje i zlostavljanje životinja sa prekršajima iz Zakona o dobrobiti životinja. *Harmonius: journal of Legal and Social Studies in South East Europe*. 1/2021. pp. 274-289;

Jovičić, K. Vukadinović, S. 2023. *Neizvršenje ugovora, odgovornost i naknada štete*. Beograd: Institut za uporedno pravo;

Karanić Mirić, M. 2011. Odmeravanje naknade štete prema vrednosti koju je stvar imala za oštećenika. *Crimen-Časopis za krivične nauke*, 1/2011, pp. 67-87;

Karanić Mirić, M. 2024. *Obligaciono pravo*. Beograd: Službeni glasnik;

Karanić Mirić, M. 2016. Грађанскоправни третман животиње у штетном догађају. У: Каранић Мирћ, М., Давинић, М. и Вуковић, И., *Животиње и право*. Београд: Правни факултет Универзитета у Београду. pp. 155-173;

Krepper, P. 2008. Affektionswert-Ersatz bei Haustieren. *AJP/PJA*, 6/2008, pp. 704-718;

Krstić, N. 2012. Zаштита животиња од убјања и злостављања у кривичном праву Европске уније и Републике Србије. *Facta universitatis – series : Law and Politics*, 10(1), pp. 43-61;

Lubleska Sazanow, M. 2021. *Animals as specific objects of obligations under Polish and German law*. Gottingen: V&R unipress/ Universitätsverlag Osnabrück;

Марјановић, Ђ. 2024. Борбе животиња – посебан облик кривичног дела убиство и злостављање животиња или спорт?. У: Радуловић, С. *Тематски зборник радова са Међународног научног скупа Динамика савременог правног поретка*. Косовска Митровица: Правни факултет Универзитета у Приштини; Београд: Институт за криминолошка и социолошка истраживања; Београд: Институт за упоредно право;

Milenković, R. 2015. Naknada štete u slučaju smrti ili povrede kućnog ljubimca. *Glasnik Advokatske komore Vojvodine*, vol. 87 br. 10, pp. 525-542;

Mrvić Petrović, N. & Petrović, Z. 2014. Država kao davalac javnih obeštećenja u slučaju elementarnih nepogoda. У: Mrvić Petrović, N., Todić, D. & Mladen, D., *Elementarne nepogode i vanredne situacije*. Beograd: Institut za uporedno pravo и Kriminalističko-policijska akademija. стр. 272-285;

Nenadović, K. & Vučinić, M. 2024. Zаштита добробити фармских животиња. У: Bajović, V. & Marković, *Pravna zaštita životinja : u susret izmenama i dopunama Zakona o dobrobiti životinja*. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu. стр. 173-185;

Omba, J. Kućni ljubimci i implikacije za zdravlje i psihofizičku dobrobit njihovih vlasnika. *Klinička psihologija*, 5(1-2), pp. 59-79;

Pajtić, B., Radovanović, S., Dudaš, A., 2018. *Obligaciono pravo*. Novi Sad: Pravni fakultet Univerziteta u Novom Sadu;

Petrović Jevremović, T. & Petrović Tomić, N. 2016. Naknada nematerijalne štete u slučaju smrti ili povrede životinje (kućnog ljubimca). *Pravni život: list za pravna pitanja i praksu*, 65(10), pp. 629-656;

Phepls, M. 2023. Damages for Tortious Harm to Pets: Minnesota's Market Value Approach Seach Severely Under

Undercompensates Plaintiffs compensates Plaintiffs. *Mitchell Hamline Law Review*, 49(3), pp. 779-802;

Radišić, J. 2007. *Obligaciono pravo*. Beograd: Nomos;

Radulović, S. 2020. (Pravni) status kućnih ljubimaca i posebna afekcija prema njima. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu*, 59 (89), стр. 335-351;

Републички завод за статистику. 2024. *Билтен малолетни учиниоци кривичних дела у Републици Србији-пријаве, оптужења и осуде*, 2023. Београд: Републички завод за статистику;

Републички завод за статистику. 2024. *Билтен пунолетни учиниоци кривичних дела у Републици Србији-пријаве, оптужења, осуде*, 2023. Београд: Републички завод за статистику;

Ristivojević, B. Bugarski, T. 2014. Krivično delo „ubijanje i mučenje životinja“ iz člana 269 KZ RS u svetlu Zakona o dobrobiti životinja. *NBP: Nauka, bezbednost, policija: časopis Policijske akademije*. 19(1). pp. 1-19;

Root, W. 2002. Man's Best Friend Property or Family Member - An Examination of the Legal Classification of Companion Animals and Its Impact on Damages Reco on Damages Recoverable for Their Wrongful or Injury. *Villanova Law Review*, 47(2). pp. 423-450;

Sedlar, M. 2005. Can the injured pet owner look to liability insurance for satisfaction of a judgment? The coverage implications of damages for the injury or death of a companion animal. *Animal Law Review*, 11(1), pp. 284-310;

Seps, C. 2010. Animal law evolution: treating pets as persons in tort and custody disputes. *University of Illinois law review*. 4/2010, pp. 1339-1374;

Sirois, L. 2015. Recovering for the loss of a beloved pet: rethinking the legal classification of companion animals and the requirements for loss of companionship tort damages. *University of Pennsylvania Law Review*, vol. 163 iss. 4, pp. 1199-1239;

Стојановић, Н. 2018. Одговорност за штету коју животиња проузрокује према Преднацрту грађанског законика Републике Србије. *Зборник радова Правног факултета у Нишу*. 57(81). pp. 321-347;

Todorović, Z. 2024. Osećajnost životinja i pravna zaštita njihove dobrobiti. U: Bajović, V. & Marković, I., *Pravna zaštita životinja : u susret izmenama i dopunama Zakona o dobrobiti životinja*. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu. стр. 47-63;

Turudić, M. & Britvić Vetma, B. 2021. Država i naknada štete u vrijeme prirodnih nepogoda – o pravnoj zaštiti i transparentnosti. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, 2/2021, pp. 441-458;

Wiewiorowski, J. & Dostalík, P. 2017. The specific position of the animal, especially a dog in the roman and modern Czech law. *The Lawyer Quarterly*, 7(1), pp. 12-28;

Hankin, J. 2006. Not a living room sofa: changing the legal status of companion animals. *Rutgers Journal of Law & Public Policy*, 4(2). pp. 315-410;

Hankin, J. 2009. Making Decisions about Our Animals' Health Care: Does It Matter Whether We Are Owners or Guardians?. *Stanford Journal of Animal Law and Policy*, 2/2009, pp. 2-51;

Cordaro, M. 2012. Pet loss and disenfranchised grief: Implications for mental health counseling practice. *Journal of Mental Health Counseling*, 34(4), pp. 283-294;

Судска пракса:

Пресуда, Основни суд у Нишу, 17К. бр. 3303/2011, од: 02.11.2012. године, пресуда није публикована;

Пресуда, Основни суд у Нишу, 6К. бр. 3548/11, 02.07.2012. године; пресуда није публикована;

Oberlandesgericht Celle, Urt., U36/20, 15.02.2023. године;

Bundesgerichtshof, Urteil, VI ZR 23/15, 27.10.2015. године;

Пресуда, Основни суд у Нишу, 5К 199/2023, пресуда од: 07.06.2023. године, пресуда није публикована.

Dorđe MARJANOVIĆ

Junior Research Assistant, Institute for Comparative Law, Belgrade, Republic of Serbia,
djordje2611@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5238-7292.

THE RIGHT OF A PET OWNER TO COMPENSATION IN THE CASE OF ITS KILLING OR INJURY

Summary

The subject of this research is the analysis of the pet owner's right to compensation for damages caused by the killing or injury of pets. The research begins by identifying various causes that may lead to the injury or death of an animal with the goal of emphasizing the necessity to consider whether the rules of contractual or non-contractual liability should be applied in such cases. The author notes that the relationship between humans and pets, as well as the biological characteristics of animals, require a distinct approach to the damages suffered as a result of the injury or killing, primarily of household pets. In this context, it is pointed out that rules for damage assessment based on market value at the time of judgment do not always align with the principle of full compensation for damages. Using a case study method, the author demonstrates that the specific rule for determining compensation based on the value the property had for the injured party does not provide adequate protection for the injured party's property rights. This conclusion is reached due to the insufficiently clear distinction between various types of punishable acts that could result in the killing or injury of an animal. Through a comparative law approach, the author concludes that the method of calculating damages based on the actual value the animal holds for its owner, as applied in U.S. case law, may be suitable for the objectives of material damage compensation under the legal framework of the Republic of Serbia. The author also addresses other issues arising from the defined scope of research with the aim of concluding the alignment of civil law provisions with the Animal Welfare Act.

Key words: extent of damage, compensation for damages, affection, actual value, pets, animal owners, animal welfare.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

341.231.14(082)
34(082)

МЕЂУНАРОДНИ научни скуп Савремени изазови у остваривању и заштити људских права (2025 ; Косовска Митровица)

Тематски зборник радова / Међународни научни скуп Савремени изазови у остваривању и заштити људских права, 23. и 24. маја 2025. године у Косовској Митровици ; [организатори] Правни факултет, Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Институт за упоредно право ; [главни и одговорни уредник Међународног научног скупа Бојан Бојанић]. - Косовска Митровица : Универзитет у Приштини, Правни факултет ; Београд : Институт за криминолошка и социолошка истраживања : Институт за упоредно право, 2025 (Краљево : Кварк). - 423 str. ; 24 cm

Тираж 100. - Реч уредника: стр. 17. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија уз сваки рад. - Summaries.

ISBN 978-86-6083-102-8 (ПФ)

а) Људска права -- Међународна заштита -- Зборници б) Право -- Зборници

COBISS.SR-ID 168832009